

มารยาทในการศึกษาหาความรู้

[ไทย]

آداب طلب العلم

[باللغة التايلاندية]

มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม บิน อับดุลลอฮ์ อัล-ตุไวญีรี

محمد بن إبراهيم بن عبد الله التويجري

แปลโดย: สุกรี นूर จงรักสัตย์

ترجمة: شكري نور

ตรวจทาน: พัยซอล อับดุลฮาดิ

مراجعة: فيصل عبد الهادي

จากหนังสือ: มุคตะศ็อร อัล-ฟิฆยุ อัล-อิสลามีย

المصدر: كتاب مختصر الفقه الإسلامي

สำนักงานความร่วมมือเพื่อการเผยแพร่และสอนอิสลาม อีร-ร็อบวะฮ์ กุญญียาด

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة بمدينة الرياض

1429 – 2008

islamhouse.com

มารยาทในการศึกษาหาความรู้

ความรู้ คือ อิบาติฮฺ และการจะเป็นอิบาติฮฺได้นั้นต้องประกอบด้วยสองเงื่อนไข คือ กระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮฺ สุบหานะฮฺวะตะอาลา และยึดปฏิบัติตามแบบฉบับของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ซึ่งบรรดาผู้รู้ชั้นนี้ถือเป็นทายาทของเหล่าศาสดา และวิชาความรู้นั้นมีหลายประเภทด้วยกัน โดยที่สูงที่สุด มีเกียรติมากที่สุด และบริสุทธิ์ที่สุดก็คือวิชาความรู้ที่บรรดาศาสดาและเราะสูลได้นำมา อันเป็นความรู้เกี่ยวกับอัลลอฮฺ พระนามของพระองค์ คุณลักษณะของพระองค์ การกระทำของพระองค์ ตลอดจนเกี่ยวกับศาสนา และกฎหมายของพระองค์ อัลลอฮฺ สุบหานะฮฺวะตะอาลา ได้ทรงกล่าวว่า :

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ

(19 :) مُتَقَلِّبِكُمْ وَمَثَوَلِكُمْ

ความว่า : ดังนั้น ก็จงทราบไว้เถิดว่าไม่มีพระเจ้าผู้ควรกราบไหว้อย่างแท้จริง นอกจากอัลลอฮฺ และจงกล่าวคำอิศติฆฟาร (ขออภัยโทษ) ในความผิดของตัวเอง และของบรรดาผู้ศรัทธาชายและหญิง และอัลลอฮฺทรงรู้ดียิ่งถึงความเคลื่อนไหวและที่พำนักของสุเจ้า [มุหัมมัด : 19]

สำหรับมารยาทในการศึกษาหาความรู้นั้นมีหลายประการด้วยกัน ซึ่งบางส่วนเกี่ยวกับตัวผู้สอน และบางส่วนเกี่ยวกับผู้เรียน โดยในลำดับต่อไปนี้ ใคร่ขอกล่าวในบางประการเท่านั้น

1- มารยาทของครูผู้สอน

ถ่อมตนและไม่ถือตัว

อัลลอฮฺ สุบหานะฮฺวะตะอะลา ได้ทรงกล่าวแก่นบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ของพระองค์ว่า :

(215 :) ﴿ ٢١٥ ﴾ وَأَخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

ความว่า : และจงถ่อมตัวของเจ้าแก่บรรดาผู้ศรัทธาที่ปฏิบัติตามเจ้า [อิซซุอะรออฺ : 215]

มีจรรยา มารยาทที่งดงาม

1- อัลลอฮฺ สุบหานะฮฺวะตะอะลา ได้ทรงกล่าวแก่นบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ของพระองค์ว่า :

(4 :) ﴿ ٤ ﴾ وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

ความว่า : และแท้จริง เจ้านั้นได้อยู่บนคุณธรรมอันยิ่งใหญ่ [อัลเกาะลัม : 4]

2- อัลลอฮฺ สุบหานะฮฺวะตะอะลา ได้ทรงกล่าวแก่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ของพระองค์ว่า :

(199 :) ﴿ ١٩٩ ﴾ خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ

ความว่า : เจ้าจงยึดการอโหสิ และจงกระชับให้ทำดี และจงหลีกเลี่ยงจากพวกโหดเขลาอวิชชาทั้งหลายเถิด [อัลอะร็อฟ : 199]

ผู้สอนจะต้องสอนแบบเว้นวันเพื่อคนจะได้ไม่เบื่อและปลื๊กหนี

จากอิบนุหมัสอูด เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮู เล่าว่า :

.....

ความว่า : “ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม นั้น จะเว้นวันในการให้คำตักเตือนเพราะไม่อยากจะเกิดความเบื่อหน่ายต่อพวกเรา” [มุตตะฟิ ก อะลัยฮฺ บันทีก โดยอัลบุคอรียฺตามสำนวนนี้ หมายเลข 68 และมุสลิม หมายเลข 2821]

จะต้องสอนด้วยเสียงดัง และทวนคำพูดสองหรือสามครั้งเพื่อให้คนเข้าใจ

1- จากอับดุลลอฮฺ บิน อัมรฺ เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮูมา เล่าว่า :

.....

»

..... «

ความว่า : “ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้ทั้งทำหายจากพวกเราไปในการเดินทางครั้งหนึ่งที่เราได้ร่วมเดินทางไป แล้วท่านก็ตามเราทันเนื่องจากการระมัดระวังได้ประวิง

เราไว้ เราจึงทำน้ำละหมาดและเช็ดเท้า ท่านเลยตะโกนอย่างสุดเสียงว่า “วัลลูน ลิลอะกอบี มินันนารุ” สอง หรือ สามครั้ง (แปลว่า ความหายนะในรูปของไฟนรกจะเกิดกับสันเท้าที่ถูกล้าง อย่างไม่ทั่วถึง) [มุตตะฟัก อะลัยฮฺ บันทีกโดยอัลบुकอรียฺตามสำนวนนี้ หมายเลข 60 และ มุสลิม หมายเลข 241]

2- อนัส เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ ได้รายงานจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสลัลัม ว่า :

ความว่า : “เมื่อท่านพูดคำหนึ่ง ท่านจะทวนสามครั้งจนกระทั่งคนเข้าใจ และเมื่อท่านมาหาคนกลุ่มหนึ่ง ท่านก็จะกล่าวสลามแก่พวกเขาสามครั้งเช่นกัน ” [บันทีกโดยอัลบुकอรียฺ หมายเลข 95]

การแสดงความโกรธในขณะการสอนและตักเตือนเมื่อเห็นหรือได้ยินสิ่งไม่ดี

2- จากอบีมัศอูด อัลอันศอรียฺ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ เล่าว่า :

-

»

. «

ความว่า : มีชายคนหนึ่งได้กล่าวว่า : “ โอ้ ท่านเราะซูลุลลอฮุ ! ฉันเกือบจะไม่ร่วมละหมาด (ญะมาอะฮฺ) เหตุเพราะจากคนหนึ่งที่นำละหมาดพวกเรานานมาก “ ซึ่งฉันยังไม่เคยเห็นท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสลัลัม กริ้วโกรธในตอนอบรมสั่งสอนครั้งใดมากยิ่งขึ้นไปกว่าวันนั้น โดยท่านกล่าวว่า : “ โอ้ มนุษย์เอ๋ย ! พวกท่านนี้ คือผู้ที่ขับไล่ตะเพิดผู้อื่น ฉะนั้น ผู้ใดก็ตามที่นำคนอื่นละหมาด เขาก็จะทำให้เบา เพราะในหมู่พวกเขามีผู้ป่วย คนอ่อนแอ และผู้ที่มีธุระอยู่ [มุตตะฟัก อะลัยฮฺ บันทีกโดยอัลบुकอรียฺตามสำนวนนี้ หมายเลข 90 และมุสลิม หมายเลข 466]

ต้องอธิบายคำตอบยาวกว่าคำถามในบางครั้ง

มีรายงานจากอิบนุอุมัร เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุมา ว่า :

-

» -

. «

ความว่า : “ชายคนหนึ่งได้ถามท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม ว่า ผู้ครองอิหม่ามนี้ (ผู้ประสงค์จะทำอุมเราะฮ์หรือฮัจญ์) สามารถสวมเสื้อผ้าอะไรได้บ้าง ? ท่านเราะสูลุลลอฮุ ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม จึงตอบว่า “พวกท่านจงอย่าสวมเสื้อยาว ผ้าใฝกศรีษะ กางเกง เสื้อที่มีส่วนหัวใช้ครอบศรีษะ และรองเท้าบูท นอกจากนี้ จะมีคนใดที่ไม่มีรองเท้าแตะ ก็ขอให้เขาสวมรองเท้าหุ้มบูทได้ แต่เขาจะต้องตัดขาของมันให้อยู่ได้ตาคุ่ม และจงอย่าสวมผ้าใด ๆ ที่ชุบด้วยชะอูฟะรอนหรือวัสฺรุ” (ชะอูฟะรอน คือ พืชชนิดหนึ่งในแถบตะวันตกกลาง ใช้ย้อมผ้าให้เป็นสีเหลือง ส่วนวัสฺรุ คือ พืชชนิดหนึ่งในแถบตะวันออกกลาง ใช้ย้อมผ้าใหม่ให้เป็นสีแดง – ผู้แปล) [มุตตะฟัค อะลัยฮุ บันทีกโดยอัลบุคอรีฮ์ หมายเลข 1542 และมุสลิมตามสำนวนนี้ หมายเลข 1177]

ผู้สอนตั้งคำถามเพื่อทดสอบวิชาความรู้ของผู้เรียน

มีรายงานจากอิบนุอุมร์ เราะอะฎีลลอฮุ อันฮุม่า ว่าท่านเราะสูลุลลอฮุ ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้กล่าวว่า :

. « »

« »

ความว่า : “ แท้จริงแล้ว ในจำนวนต้นไม้ต่าง ๆ มีต้นไม้ต้นหนึ่งที่ไม่พลัดใบ ซึ่งมันเหมือนกับคนมุสลิม ดังนั้น พวกท่านก็จงตอบฉันซิว่ามันคือต้นอะไร ? ผู้คนเลยต่างคิดว่าเป็นต้นไม้ที่อยู่ในโอเอซิส อัลดุลลอฮุเล่าว่า “ฉันนึกในใจว่ามันจะต้องเป็นต้นอินทผลัมแน่ ๆ แต่ฉันก็อายที่จะตอบ” หลังจากนั้น พวกเขาก็กล่าวว่า “จงเฉลยให้พวกเราซิ ใ้ ท่านเราะสูลุลลอฮุ ! ว่ามันเป็นต้นอะไร ? ท่านตอบว่า “มันเป็นต้นอินทผลัมอย่างไรล่ะ” [มุตตะฟัค อะลัยฮุ บันทีกโดยอัลบุคอรีฮ์ตามสำนวนนี้ หมายเลข 61 และมุสลิม หมายเลข 2811]

ไม่บอกสิ่งที่คลุมเครือต่อหน้าสาธารณะชนทั่วไป แต่ควรจัดประเภทผู้เรียนเป็นคณะ ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน

มีรายงานจากอนัด บินมาลิก เราะอะฎีลลอฮุ อันฮุม่า ว่าท่านเราะสูลุลลอฮุ ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้ชี้พาหนะโดยมีมุอาซนั่งอยู่ข้างหลัง ท่านกล่าวว่า :

. « » . « »

» . .

. «

. « »

ความว่า : “โอ้ มุอาซ บินญะบัล !” เขาตอบว่า “ครับ ท่านเราะสูลุลลอฮุ ด้วยความยินดียิ่ง” ท่านกล่าวอีกว่า “โอ้ มุอาซ บินญะบัล !” เขาตอบว่า “ครับ ท่านเราะสูลุลลอฮุ ด้วยความยินดี

ยิ่ง” เป็นจำนวนสามครั้งด้วยกัน ท่านกล่าวว่า” ผู้ใดก็แล้วแต่ที่กล่าวคำปฏิญาณด้วยความบริสุทธิ์ใจ ว่า **อัลลอฮูเท่านั้น คือ พระเจ้าที่ควรเคารพกราบไหว้ และมุหัมมัด คือ ศาสนทูตของอัลลอฮู** อัลลอฮูก็จักปกป้องเขามีให้ต้องไพบรอก” เขาถามว่า “โอ้ ท่านเราะสูลุลลอฮฺ แล้วไม่ให้ฉันบอกแก่คนอื่นหรือ พวกเขาจะได้ดีใจ ? ท่านตอบว่า “ (ไม่ต้องหรอก) เพราะถ้าอย่างนั้น พวกเขาก็คงจะมอบตัวแก่อัลลอฮูโดยไม่ทำการใด ๆ ละซี” แต่ในตอนที่ท่านได้เสียชีวิตลง มุอาซก็ได้บอกสิ่งนี้แก่คนอื่นเพราะเกรงว่าจะเกิดความผิดพลาดกับตัวเขา [มุตตะฟัฟ อะลัษษุ บันทีกโดยอัลบุคอรีห์ หมายเลข128 และมุสลิมตามสำนวนนี้ หมายเลข 32]

เว้นการห้ามปรามความชั่วเมื่อเกรงจะเกิดภัยที่อันตรายกว่า

มีรายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮา ว่าท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัฮิ วะสัลลัม ได้กล่าวกับนางว่า :

»

. «

ความว่า : “โอ้ อาอิชะฮฺ หากไม่ใช่เพราะพรรคพวกของเธอนี้เพิ่งผ่านยุคสมัยญาฮิลียะฮฺ มาหมาด ๆ ฉันคงจะสั่งให้คนรื้อกะบะฮฺ แล้วก็เอาสิ่งที่เคยถูกเอาออกเข้าไป และฉันจะทำให้มันติดอยู่กับพื้น และทำให้มีสองประตู หนึ่งประตูด้านตะวันออกและและหนึ่งประตูด้านตะวันตก จนกระทั่งฉันสามารถใช้มันเพื่อไปยังแท่นวางเท้าของอิบรอฮีมได้” [มุตตะฟัฟ อะลัษษุ บันทีกโดยอัลบุคอรีห์ตามสำนวนนี้ หมายเลข 1586 และมุสลิม หมายเลข 1333]

ทุ่มเทวิชาความรู้ให้แก่บุรุษและสตรีเมื่อเห็นพวกนางมีความพร้อม

จากอบีสะอีด อัลคุดรีห์ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ เล่าว่า :

-

-

»

.

. « »

. «

ความว่า : “พวกสตรีได้กล่าวแก่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัฮิ วะสัลลัม ว่า “พวกบุรุษได้เอาชนะท่านเหนือพวกเราแล้ว ดังนั้น ขอให้ท่านสละเวลาของท่านหนึ่งวันให้กับพวกเราด้วย” แล้วท่านก็กำหนดหนึ่งวันเพื่อพบปะกับพวกนาง โดยท่านได้อบรมและกำชับพวกนาง ซึ่งหนึ่งในประโยคที่ท่านกล่าวกับพวกนางก็คือ “ผู้หญิงคนใดก็ตามในหมู่พวกเธอที่เสียสละลูกสามคน (หมายถึง ลูกเสียชีวิตสามคน) ย่อมจะได้รับสิ่งขวางกั้นไพบรอกอย่างแน่นอน” แล้วหญิง

นางหนึ่งก็ได้ถามว่า “แล้วถ้าสองคนล่ะ จะได้ไหม ? ท่านตอบว่า “สองคน ก็เช่นกัน” [มุตตะพิก อะลัยสุ บันทีกโดยอัลบุคอรีห์ตามสำนวนนี้ หมายเลข 101 และมุสลิม หมายเลข 2633]

การอบรมสั่งสอนผู้อื่นในเวลากลางคืน หรือกลางวัน ทั้งบนพื้น หรือบนยานพาหนะ

1- จากอุมมุสะละมะฮฺ เราะฎียัลลอฮฺ อันฮา เล่าว่า :

» - -

. «

ความว่า : “ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสลัลัม ได้ตกใจตื่นในคืนหนึ่งพร้อมกับกล่าวว่า : “ซุบฮานัลลอฮฺ” คืนนี้ ไม่ทราบว่ามีปีศาจอะไรได้ลงมา และมีขุมทรัพย์อะไรได้ถูกเปิดออก ? จึงปลุกบรรดาหญิงเจ้าของห้องเหล่านี้ให้ตื่นขึ้นมาซิ เพราะบางที่ผู้หญิงที่สวมเสื้อผ้าในสมัย อยู่ในโลกดูนยาอาจต้องกลายเป็นคนไม่มีเสื้อผ้าสวมใส่ในโลกอาคิเราะฮฺ ” [บันทีกโดยอัลบุคอรีห์ หมายเลข 115]

2- จากอิบน์อุมร์ เราะฎียัลลอฮฺ อันฮุม่า เล่าว่า:

» - -

. «

ความว่า : “ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสลัลัม ได้นำพวกเราละหมาดอิซาอูในช่วงสุดท้ายของชีวิตท่าน และหลังจากท่านให้สลาม ท่านก็ได้ยืนขึ้นแล้วกล่าวว่า “พวกท่านสังเกตดูคืนนี้ของพวกท่านหรือเปล่า ? เพราะเมื่อครบหนึ่งร้อยปีนับจากนี้ไป คงไม่มีผู้ใดที่อยู่บนโลกในวันนี้หลงเหลืออีกแล้ว” [มุตตะพิก อะลัยสุ บันทีกโดยอัลบุคอรีห์ตามสำนวนนี้ หมายเลข 116 และมุสลิม หมายเลข 2537]

3- จากมุอาซ บินญะบัล เราะฎียัลลอฮฺ อันฮฺ เล่าว่า :

» - -

. «

» .

. «

. «

»

ความว่า : “ฉันเคยอยู่ข้างหลังท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม บนลาดัวหนึ่ง ที่ชื่อว่า “อุฟัยรุ” แล้วท่านก็ได้ถามว่า โอ้ มูอาซ ! ท่านรู้หรือเปล่า ว่าอะไรคือสิทธิของอัลลอฮฺเหนือปวงบ่าว และอะไรคือสิทธิของปวงบ่าวที่พึงได้รับจากอัลลอฮฺ ? ฉันตอบว่า “อัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ย่อมรู้ดีกว่า” ท่านตอบว่า “แท้จริงแล้ว สิทธิของอัลลอฮฺที่มีเหนือปวงบ่าวก็คือพวกเขาต้องกราบไหว้อัลลอฮฺและไม่เทียบเคียงพระองค์ด้วยสิ่งใด ๆ และสิทธิของปวงบ่าวที่พึงได้รับจากอัลลอฮฺ-อัครวะญ์ดล-ก็คือพระองค์ต้องไม่ลงโทษผู้ที่ไม่เทียบเคียงพระองค์ด้วยสิ่งใด ๆ” ฉันกล่าวว่า “ โอ้ ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ! แล้วฉันจะบอกคนอื่นไม่ได้หรือ ? ท่านตอบว่า “ท่านอย่าได้บอกพวกเขา เพราะจะทำให้พวกเขาปล่อยตัวปล่อยใจโดยไม่ทำการอะไรเลย” [มุตตะฟัค อะลัยฮฺ บันทีกโดยอัลบุคอรีย์ หมายเลข 2856 และมุสลิมตามสำนวนนี้ หมายเลข 30]

ดูอาและคำที่ควรกล่าวปิดท้ายการพบปะหรือประชุม

จากอิบนุอุมัร เราะวะฎียัลลอฮฺ อันฮุม่า เล่าว่า:

- - -
»

.«

ความว่า : “น้อยมากที่ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม จะลุกออกจากที่พบปะจนกว่าท่านจะกล่าวคำต่อไปนี้ต่อหน้าบรรดาสหายนของท่าน : “อัลลอฮุมมัคสิม ละนามินคือชยะติกะ มายะหุลุ บัยนะนา วะบัยนะ มะอาศีกะ วะมิน ฎออาติกะ มาตุบัลลิษฺนา บีฮิ ฎันนะตะกะ วะมินัลยะกิน มาตุเฮาวินูอะลัยนา มุศีบาติตฺตุนยา วะมัตตินา บีฮิสมานินา วะอัศออรินา วะกัรวะตินา มาอัหฺยัตตะนา วัจอัลสุลวารีชะ มินนา วัจอัลชะเราะนา อะลามันชะอะละมะนา วันศุรนา อะลา มันอาดานา วะลา ตัจอัล มุศีบะตะนา ฟีดีนินา วะลาตัจอะลิตฺตุนยา อักบะเราะฮัมมินา วะลา มับละเฮาะอิดมินา วะลาตุสัลลิฎุ อะลัยนา มันลาหะมุนา” (แปลว่า โอ้ อัลลอฮฺ ! ขอได้โปรดทรงประทานความรู้สักเกรงกลัวต่อพระองค์ที่สามารถปิดกั้นระหว่างเรากับการล่งละเมิดต่อพระองค์ให้แก่พวกเราด้วยเถิด ขอได้โปรดทรงประทานการกระทำ ความภักดีต่อพระองค์ที่สามารถเชื่อมเราไปยังสวรรค์ และความเชื่อมั่นที่สามารถใช้บรรเทาความทุกข์ยากลำบากของโลกดุนยาด้วยเถิด ขอได้โปรดทรงให้เรามีความสุขในการพึงของเรา การมองเห็นของเรา และพลังกำลังของเรา ตราบใดที่พระองค์ยังทรงให้เรามีชีวิตอยู่ และขอโปรดทรงให้มันเป็นสิ่งที่คงอยู่กับพวกเราด้วยเถิด ขอได้โปรดทรงช่วยเหลือพวกเราให้มี

ชัยเหนือผู้ที่เป็นปรปักษ์กับเราด้วยเถิด และขอโปรดอย่าทรงให้ความทุกข์ยากของเราเกิดกับศาสนาของเรา และขอโปรดทรงอย่าทำให้โลกดูนยาเป็นสุดยอดความกังวลของพวกเรา หรือเป็นจุดสุดสิ้นความรู้ของพวกเรา และขอได้โปรดทรงอย่าให้พวกที่ไร้ปรานีต่อเราได้ควบคุมพวกเราเถิด” [หะสัน บันทีกโดยอัลติรมิซีย์ หมายเลข 3502 เศาะฮี้หุสุนันอัลติรมิซีย์ หมายเลข 2783 ดู เศาะฮี้หุ อัลญามิอุ หมายเลข 1268]

2- มีรายงานจากอนูสุรียเราะฮุ เราะฮิฎัลลอฮุ อันฮุ ว่าท่านเราะฮูลุลลอฮุ ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้กล่าว
ว่า :

»

.«

ความว่า : “ผู้ใดที่นั่งในที่พบปะแห่งหนึ่ง แล้วเกิดคำพูดที่ผิดพลาดขึ้นมากมายในที่นั้น และเขาได้กล่าวก่อนจะลุกออกจากที่พบปะดังกล่าวว่า “ซุบฮานะกัลลอฮุมมะ วะบิฮาดิกะ อັชชะดุอัลลา อิลลาฮะ อิลลา อันตะ วะอะตุบु อิลัยกะ” (แปลว่า ฉันขอสดุดีและสรรเสริญต่อพระองค์ ไอ้อัลลอฮุ ! ไอ้พระเจ้าของฉัน ฉันขอยืนยันว่าพระองค์เท่านั้น คือ พระเจ้าที่ควรกราบไหว้ ฉันขออภัยโทษและขอกลับเนื้อกลับตัวต่อพระองค์) เขาก็ย่อมจะได้รับอภัยโทษในสิ่งที่เกิดขึ้น ณ. ที่พบปะดังกล่าว” [เศาะฮี้หุ บันทีกโดยอหมัด หมายเลข 10420 และ บันทีกโดยอัลติรมิซีย์ ตามลำนวนนี้ หมายเลข 3433 เศาะฮี้หุสุนันอัลติรมิซีย์ หมายเลข 2730]

2- มารยาทของนักเรียนนักศึกษา

ท่านั่งของนักเรียนนักศึกษา

1- จากอุมัร บินอัลค็อฎฏ็อบเราะฮะฎ็อย์ลลอฮุ อันสุ เล่าว่า :

- -
... - -
.

ความว่า : “ในขณะที่พวกเรากำลังอยู่พร้อมกับท่านเราะฮะฎ็อย์ลลอฮุ ค็อลลัลลอฮุ อะลัฮิยะฮิ วะสลัลัม ในวันหนึ่งนั้น ก็ได้มีชายที่มีเสื้อผ้าขาวผ่อง ผมดำสนิทคนหนึ่งเข้ามาหาพวกเรา เขาไม่มีร่องรอยของการเดินทางไกล แต่ก็ไม่มีผู้ใดในหมู่พวกเราที่รู้จักเขา จนกระทั่งเขาได้นั่งลงตรงหน้าท่านนบี ค็อลลัลลอฮุ อะลัฮิยะฮิ วะสลัลัม แล้วเขาก็ประกบหัวเข่าของเขาเข้ากับหัวเข่าของท่าน และวางสองฝ่ามือลงบนโคนขาของเขา ... [มุตตะฟีก อะลัฮิยะฮิ บันทีกโดยอัลบุคอรีย์ หมายเลข 50 และมุสลิมตามสำนวนนี้ หมายเลข 8]

2- มีรายงานจากอนัส บินมาลิก เราะฮะฎ็อย์ลลอฮุ อันสุ ว่า :

- -
. « » . « »
- -

ความว่า : “ท่านนบี ค็อลลัลลอฮุ อะลัฮิยะฮิ วะสลัลัม ได้ออกมา แล้วอับดุลลอฮุ บินคุซาพะฮุก็ยืนขึ้นแล้วถามว่า “ใครคือพ่อของฉัน ?” ท่านตอบว่า “พ่อของท่านคือคุซาพะฮุ” หลังจากนั้นท่านก็พูดซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่า “จงถามฉันซิ ๆ ๆ” อุมัรเลยคุกเข่าลงพร้อมกับกล่าวว่า “เราะฎ็อย์ลลอฮุ ราบบา วะบิลอิสลามิตินา วะบิมุหัมมะดิน ค็อลลัลลอฮุอะลัฮิยะฮิ วะสลัลัม นะบียา” (แปลว่า เรหาพอใจแล้วกับการมีอัลลอฮุเป็นพระเจ้า กับการมีอิสลามเป็นศาสนา และกับการมีมุหัมมัด ค็อลลัลลอฮุ อะลัฮิยะฮิ วะสลัลัม เป็นศาสดา) ท่านเลยจึงเงยบงก [บันทีกโดยอัลบุคอรีย์ หมายเลข 93]

การให้ความสำคัญต่อการร่วมกลุ่มกับกลุ่มศึกษาวิชาและกลุ่มขัดสมาธิที่มีอยู่ตามมัซยิดต่าง ๆ และเขาควรจะนั่งลงตรงไหน หากมาถึงในขณะที่คนอื่นต่างนั่งอยู่ในกลุ่มเรียบร้อยแล้ว

มีรายงานจากอบีวาฟิด อัลลัฮิยะฮิ เราะฮะฎ็อย์ลลอฮุ อันสุ ว่า :

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ

كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن كَحَبَطٍ عَمَلِكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾

ความว่า : โอ้ บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย สูเจ้าจงอย่าพูดดังกว่าเสียงของนบี และจงอย่าพูดกับเขา ด้วยเสียงดังอย่างที่สูเจ้าบางคนพูดเสียงดังกับคนอื่น เพราะเกรงว่าการงานต่าง ๆ ของสูเจ้า จะต้องสูญเสียไปโดยที่สูเจ้าไม่รู้สึกรู้ตัว (อัลหุญรูด : 2)

2- จากอนัส บินมาลิก เราะวะฎียัลลอฮุ อันสุ เล่าว่า:

- - -
.« » -

ความว่า : มีชายชราคนหนึ่งได้มาหาท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม ปรากฏว่ากลุ่มคนที่ห้อมล้อมท่านได้ขยายวงเพื่อให้เขานั่งลงเข้าไป ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม จึงกล่าวว่า “ผู้ใดที่ไม่ปรานีต่อผู้เยาว์ของเราและไม่ให้เกียรติต่อผู้อาวุโสของเรา ผู้นั้นไม่ใช่คนของเรา” [เศาะฮี้หฺ บันทีกโดยอัลติรมิซีย์ตามสำนวนนี้ หมายเลข 1919 เศาะฮี้หฺสุนันอัลติรมิซีย์ หมายเลข 1565 บันทีกโดยอัลบุคอรีรี่ ในอัลอะดะบ อัลมุฟร็อด หมายเลข 363 เศาะฮี้หฺอัลอะดะบ อัลมุฟร็อด หมายเลข 272 ดู อัลลิลลิละฮฺ อัลเศาะฮี้หฺ หมายเลข 2196]

3- มีรายงานจากอุบาต๊ะฮฺ บินอัศศอมิต เราะวะฎียัลลอฮุ อันสุ ว่าท่านเราะสูลุลลอฮุ ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้กล่าวว่า :

.« »

ความว่า : “ผู้ใดที่ไม่ยกย่องผู้อาวุโสของเรา ไม่ปรานีต่อผู้เยาว์ของเรา และไม่ให้เกียรติต่อผู้รู้ของเรา ผู้นั้นไม่ใช่คนของเรา” [เศาะฮี้หฺ บันทีกโดยอัลฮากิม หมายเลข 421 ดู เศาะฮี้หฺ อัลติรมิซีย์ วะอัลติรมิซีย์ หมายเลข 95]

การเจียบเพื่อสดับฟังคำพูดของอุลามาคู

มีรายงานจากญะร็ร เราะวะฎียัลลอฮุ อันสุ ว่าท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้กล่าวกับเขาในตอนหัจญ์ อัลวะดาคู (หัจญ์สุดท้าย ครั้งอำลาของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม) ว่า :

. « » « »

ความว่า : “จงทำให้คนเจียบเสียงซิ” แล้วท่านก็พูดขึ้นว่า “หลังจากที่ฉันสิ้นชีวิตแล้ว พวกท่านจงอย่าได้หวนกลับสู่นิสัยของพวกปฏิเสธศรัทธา โดยที่บางคนในหมู่พวกท่านต่างพินคอง่า

กันเอง” [มุตตะฟัก อะลัยฮฺ บันทีกโดยอัลบุคอรียฺตามสำนวนนี้ หมายเลข 121 และมุสลิม หมายเลข 65]

เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารที่ไม่เข้าใจ ก็จงไต่ถามผู้รู้จนเข้าใจ

มีรายงานจากอิบน์อุมัยรฺอะฮฺ เราะวะฎียัลลอฮฺ อันฮฺ ว่า :

« »
« (.....)
..... »

ความว่า : “ท่านหญิงอาอิชะฮฺ ภริยาของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสลัลัม นั้น ทุกครั้งที่นางได้ฟังสิ่งที่นางไม่เข้าใจ นางก็จะไต่ถามจนกระทั่งได้เข้าใจ โดยครั้งหนึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสลัลัม ได้กล่าวว่า “ผู้ใดที่ถูกสอบสวนเขาก็จะต้องถูกลงโทษ” อาอิชะฮฺเล่าว่า “ฉันจึงถามว่า “แล้วอัลลอฮฺมิได้ทรงกล่าวว่า :

(8:) ﴿سَوْفَ تُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا﴾

ดอกหรือ ? (แปลว่า : แล้วในภายภาคหน้าเขาก็จะถูกสอบสวนอย่างง่ายดาย) (อัลอินชีกอก : 8)

แล้วท่านก็ตอบว่า (อาัยต) ดังกล่าวนั้นหมายถึงการนำเสนอ (ไม่ใช่การถูกสอบสวน) แต่หากผู้ใดถูกสอบสวนแล้วเขาก็จะต้องมีอันเป็นไป” [มุตตะฟัก อะลัยฮฺ บันทีกโดยอัลบุคอรียฺตามสำนวนนี้ หมายเลข 103 และมุสลิม หมายเลข 2876]

การทบทวนความจำที่เป็นอายัตอัลกุรอานหรือสิ่งอื่น ๆ

1- มีรายงานจากอบีมุสา อะลัยฮิสสลาม ว่าท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสลัลัม ได้กล่าวว่า :

« »

ความว่า : “พวกท่านจงหมั่นทบทวนอัลกุรอานอยู่เสมอ ซึ่งฉันขอสาบานด้วยพระผู้ซึ่งชีวิตของฉันอยู่ในพระหัตถ์ของพระองค์ว่า มัน (การจำอัลกุรอาน) นั้น ช่างเปรียบยิ่งกว่าอูฐที่ถูกล่ามเชือกเสียอีก ” [มุตตะฟัก อะลัยฮฺ บันทีกโดยอัลบุคอรียฺตามสำนวนนี้ หมายเลข 5033 และมุสลิม หมายเลข 791]

2- จากอบีฮุรัยเราะฮฺ เราะวะฎียัลลอฮฺ อันฮฺ เล่าว่า :

.....

ความว่า : “ฉันจดจำคำพูดของท่านเราะสุลุลลอฮฺสองประเภทด้วยกัน โดยประเภทหนึ่งฉันได้เปิดเผยแก่คนอื่น ส่วนอีกประเภทหนึ่งนั้น หากฉันเปิดเผยแล้ว หลอดอาหาร (ลำคอ) นี้ ก็คงต้องถูกฟันขาด” (นักอธิบายได้กล่าวว่า คำพูดของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม ที่อบูฮุรัยเราะฮฺไม่เปิดเผยต่อผู้อื่นเพราะเกรงจะเป็นอันตรายต่อตัวเองนั้น เป็นคำพูดที่เกี่ยวกับสถานการณ์การเมืองที่จะเกิดขึ้นหลังจากท่านนบีเสียชีวิตไป อย่างไรก็ตาม ในบั้นปลายชีวิตของเขา เขาก็ได้เปิดเผยสิ่งเหล่านี้อย่างอ้อม ๆ โดยเลี้ยงที่จะระบุชื่อบุคคล เช่น ผ่านคำดูอาของเขาว่า ฉันขอหลีกเลี่ยงจากต้นปีที่ 60 และจากการปกครองของเด็ก ๆ อันหมายถึงการปกครองของยะซีด บินมูอาวิยะฮฺ เมื่อปีที่ 60 ฮ.ศ. ซึ่งอัลลอฮฺได้ตอบรับดูอาด้วยการให้เขาเสียชีวิตในปี 59 หนึ่งปีก่อนที่ยะซีด บินมูอาวิยะฮฺจะขึ้นปกครองรัฐอิสลาม ดู อัลฟิฏหฺ อัลบารีย์ เล่ม 1 หน้า 261 – ผู้แปล) [บันทึกโดยอัลบุคอรีย์ หมายเลข 120]

ต้องตั้งสมาธิและตั้งใจฟัง

อัลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้ทรงกล่าวว่า :

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِمَن كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾)

(37)

ความว่า : แท้จริงแล้วในสิ่งดังกล่าวนั้นย่อมเป็นบทเรียนแก่ผู้ที่มีหัวใจหรือสดับฟังอย่างตั้งใจ (กัอฟ : 37)

การออกเดินทางและยอมระงับปากเพื่อแสวงหาความรู้ ตลอดจนการพยายามตัดวงวิชาวรร่วมกับแสดงกริยาน้อยน้อยถ่อมตนในทุกโอกาส

อิบนุอับบาส เราะฮิฎัลลอฮุ อันฮุม่า ได้เล่าว่า ฉันได้ยินท่านเราะสุลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม กล่าว

ว่า :

»

«

ความว่า : “ในขณะที่มุสากำลังอยู่พร้อมกับคณะชาวอิสรออีลนั้น ก็มีชายคนหนึ่งเข้ามาหา แล้วถามว่า “ท่านทราบไหมว่ามีคนที่ดีกว่าท่าน? มุสาคอบว่า “ไม่ทราบ” แล้วอัลลอฮฺก็คิดใจให้คำตอบแก่มุส่าว่า “ยังมี เขาคือบ่าวของเราชื่อ “เคาะฎิร” แล้วมุสาก็ถามถึงวิธีที่จะไปหาผู้นั้น อัลลอฮฺจึงใช้ปลาใหญ่เป็นตัวชี้สัญญาณให้แก่เขา และเขาได้ถูกสั่งว่า “เมื่อเจ้าไม่พบปลา

ใหญ่เจ้าก็จ้งย้อนกลับ แล้วเจ้าก็จะได้พบกับเขา” ซึ่งท่านก็ได้สะกดรอยตามปลาใหญ่ในทะเล .. แล้วคนรับใช้ของมุสาก็บอกแก่มุส่าว่า “ท่านสังเกตเห็นไหมว่าในตอนที่เราได้แะวะพักที่ไซดหิดนั้น ฉันได้ลืมนะจะสังเกตดูปลาใหญ่ และที่ฉันลืมนะบอกไปก็เพราะมารชัยฏอนทำให้ฉันลืมนะ” ท่านเลยกล่าววว่า “นั่นแหละคือสิ่งที่เราค้นหา” แล้วทั้งสองจึงย้อนกลับตามทางเดิม แล้วก็ได้พบกับท่านเคาะฎิร ซึ่งเรื่องราวของคนทั้งสองก็เป็นไปตามที่อัลลอฮ์ได้ทรงเล่าในคัมภีร์ของพระองค์” [มุตตะฟิ ก อะลยฮฺ บันทีกโดยอัลบุดอริยฺตามสำนวนนี้ หมายเลข 74 และมุสลิม หมายเลข 2380]

การมุ่งมั่นตักตวงวิชา

อนูฮฺร็อยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮฺ เล่าว่า :

-

» -

. «

ความว่า : มีคนถามว่า “อัย ท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ ใครเล่าคือผู้ที่มีความสุขมากที่สุดกับการช่วยเหลือของท่านในวันกิยามะฮฺ ? “ ท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮฺ อะลยฮฺ วัะสลัลมฺ ตอบว่า “ฉันนึกแล้วเชื่อว่าคงไม่มีใครถามเกี่ยวกับเรื่องนี้ก่อนกว่าท่าน เพราะฉันเห็นความใฝ่รู้ของท่านในเรื่องนี้สูงมาก ผู้ที่มีความสุขมากที่สุดกับการช่วยเหลือของฉันในวันกิยามะฮฺคือผู้ที่กล่าวคำว่า **ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮฺ** อย่างจริงใจหรือบริสุทธิ์ใจ” [บันทีกโดยอัลบุดอริยฺ หมายเลข 99]

การบันทึกความรู้

1- จากอบีญะฮฺษ เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮฺ เล่าว่า :

.

.

ความว่า : “ฉันได้ถามอะลียฺว่า ท่านมีหนังสือใด ๆ (ที่บันทึกจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลยฮฺ วัะสลัลมฺ)ใหม่ ? เขาตอบว่า “ไม่มี มีก็เพียงแต่คัมภีร์ของอัลลอฮฺ หรือคำอธิบายที่ให้กับชาวมุสลิม หรือสิ่งที่บันทึกอยู่ในหน้ากระดาษนี้เท่านั้น” ฉันถามว่า “แล้วสิ่งที่บันทึกอยู่ในกระดาษนี้คืออะไรกัน ?” เขาตอบว่า “คือ (คำอธิบายเกี่ยวกับกฎของ) เช็อก (หมายถึงการจ่ายค่าสินไหมทดแทน) การปลดปล่อยเชลย และ (คำอธิบายเกี่ยวกับการที่) มุสลิมต้องไม่ถูกประหารเพราะ (การฆ่า) กาฟิร” [บันทีกโดยอัลบุดอริยฺ หมายเลข 111]

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ أَنْشُرُوا فَأَنْشُرُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

ความว่า : โอ้ บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย เมื่อมีคนบอกสุเจ้าว่า “จงขยับขยายในที่ชุมนุม” สุเจ้าก็จง ขยับขยาย เพราะอัลลอฮฺจะทรงขยับขยายที่อันกว้างขวางแก่สุเจ้า (ในวันกิยามะฮฺ) และเมื่อมี คนบอกสุเจ้าว่า “จงแยกย้าย” สุเจ้าก็จงแยกย้าย เพราะอัลลอฮฺจะทรงเลื่อนชั้นแก่บรรดาผู้ ศรัทธาในหมู่สุเจ้าและบรรดานักวิชาการหลายระดับชั้น และอัลลอฮฺนั้นคือผู้ทรงรอบรู้อย่างในสิ่ง ที่สุเจ้ากระทำ (อัลมูญาตะละฮฺ : 11)

2- มีรายงานจากอิบนุอุมัร เราะวะฎีย์อัลลอฮฺ อันฮุม่า ว่าท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้กล่าวว่า :

.« »

ความว่า : “ชายคนหนึ่งจงอย่าทำให้ชายอีกคนหนึ่งลุกออกจากที่นั่งของเขา แล้วเขากลับนั่ง แทนที่เขาคนนั้น แต่ (เขาจงกล่าวว่า) “พวกท่านจงขยับขยายให้กว้างด้วยเถิด” [มุตตะฟัค อะ ลัยฮฺ บันทีกโดยอัลบุคอรีฮฺ หมายเลข 6270 และมุสลิมตามสำนวนนี้ หมายเลข 2177]

3- มีรายงานจากอบีสุร็อยเราะฮฺ เราะวะฎีย์อัลลอฮฺ อันฮุม่า ว่าท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้กล่าวว่า :

.« »

ความว่า : “ ผู้ใดที่ลุกออกจากที่นั่งของเขา หลังจากนั้น เขาได้หวนกลับมาใหม่ เขาก็ย่อมมี สิทธิในที่นั่งนั้นมากกว่าคนอื่น ” [บันทีกโดยมุสลิม หมายเลข 2179]

4- จากญาบิร บินสะมุเราะฮฺ เราะวะฎีย์อัลลอฮฺ อันฮุม่า เล่าว่า :

.

ความว่า : “พวกเรานั้น เมื่อมาหาท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ต่างคนก็จะนั่งลง ณ ที่ซึ่งเขาหยุด(นั่นคือที่ ๆ คนสุดท้ายนั่ง)” [เศาะฮี้หฺ บันทีกโดยอบูดาวูด หมายเลข 4825 เศาะฮี้หฺสุนันอบีดาวูด หมายเลข 4040 และบันทีกโดยอัลติรมิซีย์ หมายเลข 2725 เศาะฮี้หฺ สุนันอัลติรมิซีย์ หมายเลข 2193]

5- มีรายงานจากอัมรฺ บินซุอัยบฺ จากพ่อของเขา จากลุงของเขา เราะวะฎีย์อัลลอฮฺ อันฮุม่า ว่าท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้กล่าวว่า :

- - -
.« » -

ความว่า : “คน ๆ หนึ่งจะต้องไม่ถูกไ้หนึ่งระหว่างชายสองคน ยกเว้นด้วยการอนุญาตของคนทั้งสอง ” [หะสัน บันติกโดยอบูดาวูด หมายเลข 4844 เศาะฮี้หุสุนันอปีดาวูด หมายเลข 4054]

6- จากอัลซะหะรียัต บินสุลัยดฺ เราะวะฎียัลลอลฮฺ อันฮฺ เล่าว่า :

- -
.« »

ความว่า : “ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้เดินผ่านตัวฉันในขณะที่ฉันกำลังนั่งอย่างนี้อยู่ โดยฉันได้วางมือซ้ายที่ด้านหลังและตะแคงบนฝ่ามือ ท่านจึงกล่าวว่า “ท่านนั่งในท่าทางของผู้ที่ถูกกริ้วโกรษ (หมายถึงชาวยิว) หรือ ?” [เศาะฮี้หุ บันติกโดยอหมัด หมายเลข 19683 และบันติกโดยอบูดาวูด หมายเลข 4848 เศาะฮี้หุสุนันอปีดาวูด หมายเลข 4058]

7- มีรายงานจากอิบน์มุสอูด เราะวะฎียัลลอลฮฺ อันฮฺ ว่าท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้กล่าว ว่า :

.« »

ความว่า : “เมื่อพวกท่านอยู่ด้วยกันสามคน ก็จงอย่ากระซิบกันระหว่างสองคนโดยไม่มีเพื่อนอีกคนเข้าร่วมด้วย เพราะการกระทำดังกล่าวจะทำให้เขาเสียใจ ” [มุตตะฟัก อะลัยฮฺ บันติกโดยอัลบุคอรี หมายเลข 6290 และมุสลิมตามสำนวนนี้ หมายเลข 2184]